

:: Spomienky na roky 1994-1996

Ak mám reflektovať obdobie výkonu mojej funkcie dekana na FA STU v rokoch 1994-1996, musím konštatovať, že bolo poznamenané istým poklesom porevolučného nadšenia a naopak nárastom javov vlastným dobe pred rokom 1989. V mojom živote patria tieto roky k najdramatickejším. Stretol som sa s viacerými vynikajúcimi osobnosťami a spolupracovníkmi, ale aj so sklamaním v ľudských charakteroch, s intrigami, lžou a do toho času aj nepoznanými skúsenosťami, s metódou aplikovania anonymných listov na pracovisku.

Bolo to v čase, hneď po mojom zvolení, a to ešte pred nastúpením, do funkcie dekana. Listy boli adresované rektorovi. Obsah žiadal preskúmanie legálnosti volieb a hrozil dokonca zásahom súdu, či prokurátora. Čo bolo skutočnou príčinou takejto reakcie a kto bol ich iniciátorom, ukázal ďalší vývoj.

Pred bilanciou mojich činností počas trojročného obdobia výkonu dekanskej funkcie je potrebné uviesť nasledovné. Na fakultu som prišiel na základe konkurzu v roku 1990. Mal som za sebou 40 rokov praxe vo dvoch projektových ústavoch. Mojmým zámerom nebolo robiť kariéru, ale predovšetkým pomôcť odovzdať študentom skúsenosti z praxe. Preto moje zvolenie za dekana a výkon tejto funkcie bol pre mňa nielen prekvapením, ale aj mimoriadne náročnou výzvou. Napriek tomu som ju akceptoval. Rozhodol som sa nechať sa zastrašiť hrozbami a plniť môj predvolebný program. Sľúbil som v ňom pokračovať vo všetkom pozitívnom, čo prinieslo predchádzajúce obdobie dekana R. Špačka. Posledný deň výkonu jeho funkcie, 31.1.1994, adresoval list novému kolégiu dekana. Bolo v ňom okrem iného uvedené: „... dôsledne sledovať kompetencie Akademického senátu (AS), aby skupinové záujmy nemohli byť vydávané za záujmy akademickej obce.“ Táto veta, respektíve vážnosť i aktuálnosť obsahu, signalizovala, ako sa neskôr potvrdilo, mimoriadne nebezpečenstvo možného vývoja vzťahov AS k vedeniu FA STU!

Medzi moje prvé úlohy bolo navrhnúť a AS schváliť prodekanov fakulty. Návrh bol akceptovaný. Bol to doc. L. Kušnír, doc. P. Csellágh, doc. P. Kardoš, PhD. Ďalšou našou už spoločnou úlohou bolo venovať pozornosť jednotlivým pracoviskám a zoznámiť sa so stavom hospodárenia. Na základe skúseností s preberaním funkcií v praxi, rozhodli sme sa požiadať rektorát o vykonanie hĺbkovej kontroly. Po troch týždňoch práce, kontrolný orgán v „Protokole“ vykázal na 36-tich stránkach mimoriadne závažné nedostatky v hospodárení vždy s uvedením zodpovednej osoby. So situáciou sme sa museli vyrovnáť do konca roku 1994.

Prirodzene, bolo potrebné zoznámiť sa so stavom budovy. Je trápne konštatovať, že po návšteve poschodí sme doslova v dezolátnom stave našli suterénne podlažie a zázemie auly. Stav auly signalizoval nutnú rekonštrukciu. Problém bol ako získať finančné prostriedky. Podarilo sa to vďaka poslancovi SNR, nášmu pedagógovi a intervencii na Ministerstve školstva SR.

Prirodzene, k najväznejším patrili úlohy, ktoré súviseli s aktuálnymi problémami vo výchovno-vzdelávacej oblasti univerzitného štúdia. V zmysle koncepcie tohto štúdia, bol v rokoch 1993/1994 uvádzaný do výučby systém dvojstupňového štúdia - bakalársky a inžiniersky. Našou úlohou bolo vytvoriť obsahovo jednotný účelový plán inžinierskeho štúdia, ktorý napokon bol realizovaný v akad. roku 1994/1995.

Vo väzbe na schválený model štúdia bola vypracovaná nová metodika a obsahová náplň prijímacích skúšok na našu fakultu.

Za závažné koncepčné kroky vedenia treba považovať návrhy na akreditáciu nového odboru Konštrukcie v architektúre a príprava koncepcie pre Inštitút dizajnu na STU.

Oblasť vedeckovýskumnej činnosti, zahraničných stykov a postgraduálneho štúdia sa z hľadiska nových potrieb orientácie výskumu v architektúre a urbanizme, sústredila v aktualizáčnom programe na revitalizačné, humanizačné, valorizačné programy so zámerom a možnosť aplikácie výstupov v odvetviach, ktoré participujú na formovaní hmotného životného prostredia. Zámerom bolo pravidelné publikovanie informácií o hlavných činnostiach všetkých pracovísk STU. Preto bola založená edícia výročnej správy FA s perspektívou vydávania mutácie v anglickom jazyku.

Vari najzávažnejšími úlohami, ktoré doslova súviseli so spoločenským a odborným hodnotením našej fakulty, bola akreditácia fakulty a spracovanie dokumentu jej koncepcie a rozvoja. Výzva k príprave na akreditáciu bola signalizovaná dvoma návštevami pracovnej skupiny Akreditačnej komisie (AK) vlády SR. Vlastná obhajoba prebehla koncom marca 1995, a to úspešne. AK potvrdila spôsobilosť FA konať štátne skúšky v odboroch architektúra, urbanizmus, dizajn, konať PGDŠ a rigorózne skúšky a spôsobilosť uskutočňovať habilitačné konania a konania na vymenovanie profesorov v odboroch Architektúra, Urbanizmus a Dizajn. Naša fakulta bola zaradená do evalvačného stupňa „A“.

Proces jasného ďalšieho vývoja fakulty bol obsiahnutý a definovaný v dokumente *Súčasný stav a koncepcia rozvoja FA STU*, ktorý bol predložený a následne schválený Vedeckou radou STU.

Významnou bola snaha vedenia fakulty o dosahovanie medzinárodnej kompatibility a uznávania základného štúdia architektúry na našej FA, spôsobom nezávislej expertízy renomovanej stavovskej inštitúcie v zahraničí. Podporila ju návšteva zástupcov RIBA (Kráľovský inštitút britských architektov) na FA. Členovia delegácie počas piatich dní uskutočnili prieskum orientácie vzdelávania na profesijnú prípravu absolventov pre výkon architektonického povolania, v zmysle kritérií a požiadaviek inštitútu a EÚ.

Po doručení a vyhodnotení záverečnej správy, vedenie FA STU, prijalo stanoviská a odporúčania RIBA s tým, že budú uplatnené v príprave reštrukturalizácie FA STU.

Pri reflexii, na návštevu delegácie RIBA, musím ešte raz poďakovať všetkým, ktorí perfektne pripravili prezentáciu

prác na katedrách, ako aj za pohotovú spracovanie dokumentu formou videa. Súčasne ďakujem aj prekladateľom z radov študentov a pedagógov. Nemôžem zabudnúť ani na mnohé atraktívne výstavy na našej fakulte, o ktoré prejavili záujem i členovia vlády SR.

K významným udalostiam patrilo aj udelenie titulu Dr. h. c., ktoré na návrh vedenia FA schválila Vedecká rada STU, vtedy ešte žijúcim bývalým pedagógom fakulty - prof. V. Karfíkovi a prof. E. Kramárovi. Obidvaja profesori boli nespravodlivo postihnutí bývalým komunistickým režimom, prof. Kramár dokonca odsúdením na 12 rokov, z ktorých vo vezení prežil 10 rokov! Takto bol spoločensky aspoň čiastočne splatený dlh obidvom osobnostiam. Titul Dr. h. c. bol Vedeckou radou STU schválený a udelený aj prof. J. Dahindenovi TU Wien, za spracovanie architektonického návrhu na kostol do Karlovej Vsi. Spracoval a odovzdal ho mestu po novembri 1989.

Ťažiskovým problémom, ktorý nás ako vedenie FA STU zamestnával po celé funkčné obdobie, bola otázka reštrukturalizácie fakulty. Z nášho poznania sme považovali zmenu štruktúry za nevyhnutnú, a to z hľadiska počtu katedier a kabinetov.

Postupne sme si overovali názory na rôznych úrovniach, v akademickej obci, AS FA, Vedeckej a umeleckej rade FA atď. Uvádzali sme potrebu racionalizácie a administratívnych prác, ale najmä potrebu likvidovania duplicity v prednášanej látke.

V oponentskom posudku z konca roku 1994 prof. Šlachta, v tejto súvislosti medzi iným konštatoval: „Ako prvoradá problém dnešnej fakulty vidím v štruktúre katedier, kde 15 katedier a 3 kabinety, považujem za zbytočnú, nevýhodnú, ekonomicky náročnú. Toto rozdrobenie sa prirodzene odráža v študijnom programe, kde prichádza k prílišnej atomizácii problematiky (štyrikrát sa prednáša sakrálna architektúra, aj keď dvakrát ide o odporúčané prednášky, štyrikrát rôznymi pedagógmi, pričom ide o jeden malý parciálny problém tvorby).“

Podobné vyjadrenia a pozitívne stanoviská vyjadrili postupne závery AK vlády SR, RIBA a v tajnom hlasovaní na konci už spracovaného návrhu aj Vedecká a umelecká rada Fakulty architektúry STU.

Zaujímavé bolo, že v čase prípravy podkladov pre AK, súhlasné stanovisko vyjadril aj AS FA STU.

S blížiacim sa termínom postupného uskutočňovania jednotlivých realizačných krokov, boli uplatňované zo strany niektorých katedier a AS FA STU dodatočné požiadavky. Jednoznačným zámerom bolo zdržovanie času s cieľom oddialiť realizovanie reštrukturalizácie fakulty.

Približne od začiatku roka 1996 začal predseda AS FA STU javiť badateľný nezaujem o rokovania Kolégia dekana FA STU, ktorého bol členom. Nereagoval ani na moje pohotovú písomnú

upozornenie, list zo dňa 14.2.1996 - urgenciu - potrebnú novelizáciu Štatútu FA (úloha AS FA STU). Prvá reakcia sa objavila až v zápise zo zasadania (AS - bod 3/24 z 27.3.1996), teda viac ako mesiac po mojej urgencii.

Nakoľko dával zákon č. 172/1990, § 10/2 Akademickému senátu právo prerokúvať a nie schvaľovať zriaďovanie vedeckých, pedagogických, vývojových, hospodárskych, informačných a účelových zariadení, vedenie fakulty písomne informovalo AS FA STU o každom kroku. Bolo to samozrejmé. Počas viac ako roku, bola informovaná VaUR FA STU, vedenie STU a o kľúčových problémoch aj akademická obec. Napriek tomu rozhodol senát dňa 15.5.1996 o mojom odvolaní z funkcie dekana FA STU, z titulu nekomunikovania so senátom.

Reakcia rektora STU na spomenuté rozhodnutie, adresované AS FA STU 23.5.1996 ústne a 24.5.1996 písomne, bolo oznámenie o neakceptovaní odvolania. Dôvodom bolo zistenie protiprávneho obsadenia AS FA STU pri hlasovaní aj dvomi členmi, vedúcimi pracovníkmi FA, čo bolo v zásadnom rozpore so Štatútom FA a zákonom. Dňa 24.5.1996 som dostal list rektora STU, ktorým ma žiada zotrvať naďalej vo funkcii dekana.

Napriek tomu AS FA STU, pristúpil k vykonaniu volieb nového dekana, bez nápravy nelegálnosti môjho odvolania. Znamenalo to bezprecedentné porušenie zákona, ale najmä morálky.

Po zvážení spomenutých krokov AS FA STU, ktoré proti mne podnikol, rozhodol som sa abdikovať k 15.9.1996 z funkcie dekana.

Záverom iba poznámky:

FA STU vďaka tomuto konaniu AS FA STU morálne utrpela na svojej povesti, nie iba na Slovensku, ale aj v zahraničí.

K reštrukturalizácii FA STU, napokon došlo. Iniciátori anonymov z roku 1994, s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou, sú spokojní.

Všetkým čestným kolegom, ktorí si ctíli morálku FA STU v pohnutých rokoch 1994-1996, predovšetkým rektorovi STU, úprimne ďakujem.

doc. Ing. arch. akad. arch. Ľubomír Titl